

סנהדרין קה-א

עניין: העולה על רוחכם היו לא תהיה

רמב"ן שבת פח.

והא דאמרי' בענין אגדה הא מודעא רבא לאורייתא ומתרץ כבר קבלה בימי אחשורוש. ק"ל וכי מה קבלה זו עושה מסופו של עולם לתחלתו אם קודם אחשורוש לא היו מצווים למה נעשו. ואם נאמר מפני שעברו על גזירת מלכם, א"כ בטלה מודעא זו. ועוד למה הצריכה לקבלה וברית. וג"ל לומר דמתחלה אף על פי שהיה להם מודעא, מ"מ לא נתן להם הארץ אלא כדי שיקיימו התורה כמו שמפורש בתורה בכמה פרשיות, וכתב¹⁶⁵ ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים ירשו בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו, והם עצמן מתחלה לא עכבו בדבר כלל ולא אמרו במודעא כלום, אלא ברצון נפשם מעצמם אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, לפיכך כשעברו על התורה עמד והגלם מן הארץ, משגלו מסרו מודעא על הדבר מדכתיב¹⁶⁶ והעולה על רוחכם ה' לא תהי' אשר אתם אומרים נהיה כגוים וכמשפחות האדמה לשרת עץ ואבן. וכדאמרי' באגדה¹⁶⁷ רבי' יחזקאל עבד שמכרו רבו כלום יש לו עליו וכו'. לפיכך כשבאו לארץ בביא' שניה בימי עזרא עמדו מעצמם וקבלו ברצון, שלא יטענו עוד שום תרעומת, והיינו בימי אחשורוש שהוציאו ממות לחיים, והיה זה חביב עליהם מגאולה של מצרים.

גמ' שבת פח.

בירחא תליתאי כמאן כרבנן: ^(א) ויתיצבו בתחתית ההר ^(ב) א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגניגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא ^(ג) אעפ"כ הדור קבלה בימי אחשורוש דכתיב ^(ד) קימו וקבלו היהודים ^(ה) קיימו מה שקיבלו כבר ^(ו) אמר חזקיה מאי דכתיב

גמ' יומא סט:

בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא¹⁶⁸ משה אמר ^(א) האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקדין¹⁶⁹ בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא ^(ב) גבורת גבורתו שכובש את ^(ג) יצרו' שנותן אויב אפים לרשעים ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי¹⁷⁰

מהרש"א ח"א

וע"ש זה נקראו אנשי כנסת הגדולה ע"ש שגדלוהו להוסיף צנחמותי אלהיות: אתא דניאל¹⁷¹ ב' נראה דודאי ל"פ חלל דכל א' מהם הוסיף ופיתח צנחמותי וכנינו כפי זמנו שראו צנחמותי ונחמותי של הקב"ה וכולהו אמרו הגדול שצכל זמן ושעה גדולתו מפורסמת מחוץ צריאת עולמו ומשה צנחמו שראה גבורותיו ונוראותיו צנפלות אשר עשה הקב"ה צנחמים וצנחמותיו ועוד ושאר נסי המדבר הוסיף לומר הגבור והנורא אתא ירמיה וראה דבורו חמנו עובדי כוכבים מרקדין צהיכלו אמר איה נוראותיו כ' וע"כ פיתח מלומר הנורא וזה היה צנחמות הגלות צנחמות הצית שעדיין לא נשתעבדו ישראל צנחמות כוכבים והיה אומר הגבור עד דאתא דניאל שהיה צנחמות צנחמות וראה שעבד הגלות וע"כ אמר איה גבורותיו ופיתח מלומר הגבור מיהו נורא היה מנאחר שלא ראה הוא חורבן הצית שעבדי כוכבים מרקדין כ' עד דאתא אנשי כנסת הגדולה שהיו גם צנחמות שנים של גלות צנחמות וראו צנחמות השנים שגלו ישראל מנחמה נרות כגון מעשה המן שגלו ע"י מרדכי שהיה מכלל כנסת הגדולה חזרו לומר הרי כלל השנים הללו שהאריך אף הקב"ה לרשעים זו היא גבורתו שביטל את יצרו וזו היא מוראו שחומה אחת כ' כנחמסם¹⁷² צנחמות צנחמות שנים זאבים: והיינו דמקיים